

LEP VRT

zima 2016/17

Naravna lekarna

**Lunin vrtni
koledar
2017**

Zelišča za praznično peko

**Z eteričnimi
olji do boljšega
zdravja**

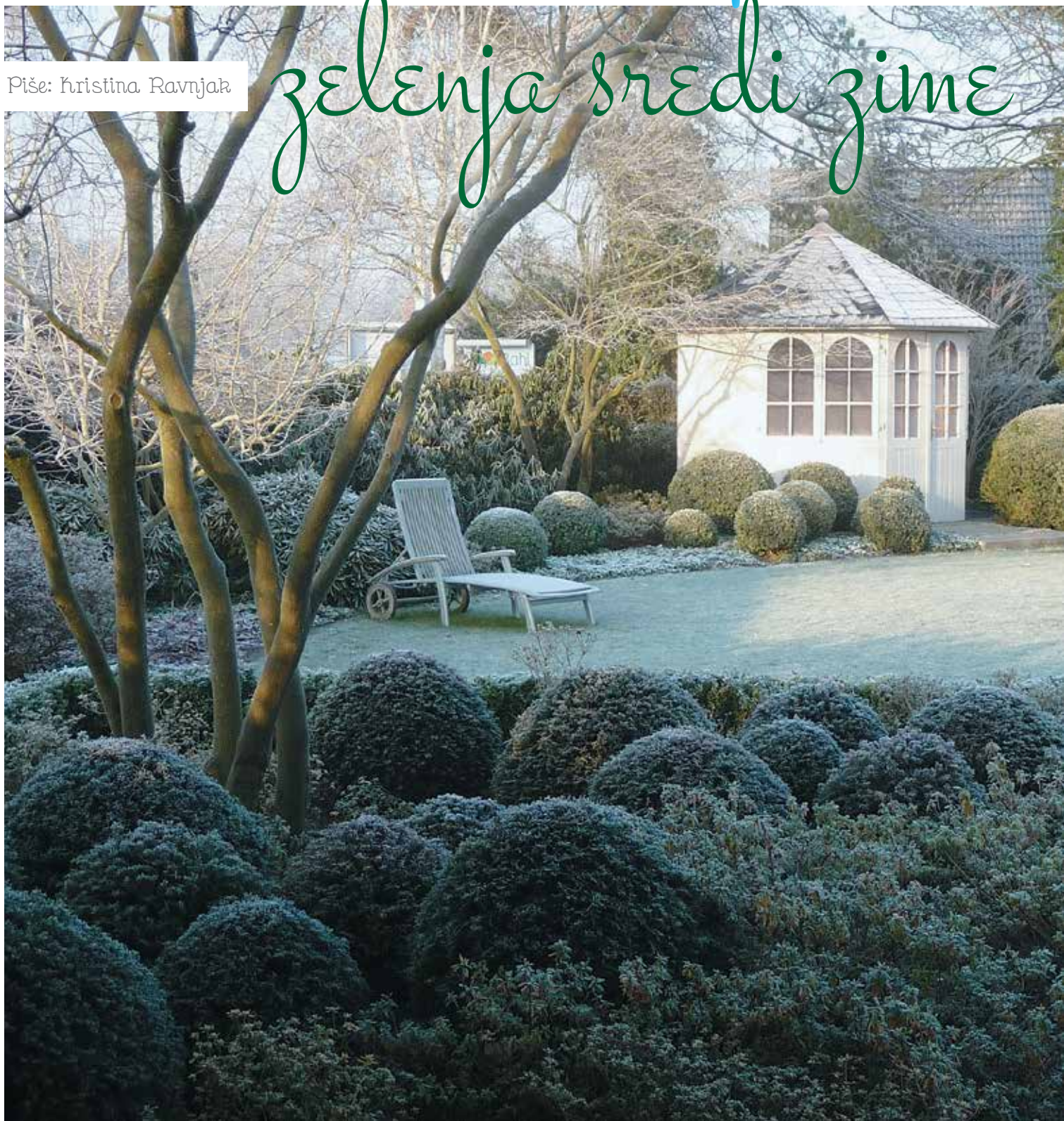
**5 rastlin
za moško moč**

**SANJA LONČAR:
Tudi pozimi imate lahko rajski vrt**

Veličastna lepota

Piše: Kristina Ravnjak

zelenja sredi zime

V mesecih, ko vrt raje opazujemo iz toplega zavetja zaprtih prostorov, našo pozornost pridobijo rastline, ki preko zime ohranijo svoje zeleno bogastvo. A to zelenje nas ne razveseljuje le zunaj, prav radi ga uporabimo tudi za krašenje notranjih prostorov, saj s tem simbolno kličemo novo pomlad.

Z

imzelene in vedno zelene rastline v vrt vnašajo strukturo, ki ostaja vse leto bolj ali

manj enaka in je zato lahko nosilec stabilne zgradbe vrta. Na balkonih, terasah in drugih zasaditvah, ki jih uredimo v loncih, pa so rastne razmere pogosto zaostrene, zato tudi manj zahtevne rastline potrebujejo nekaj več naše pozornosti. Rastišče je v primerjavi z vrtom manjše, poleti se hitro segreje, pozimi lahko tudi v celoti zamrzne, največji problem pa je dovajanje vode, saj se prst v loncih zelo hitro osuši. Zaradi omenjenih izzivov je zelenje v loncih, ki služi kot čudovit zimski okras, pogosteje namenjeno le začasni rabi, ki pa je vedno bolj priljubljena.

Vedno zeleno in zimzeleno

Najprej naj zgolj kot zanimivost razložimo razliko med izrazoma vedno zelene in zimzelene rastline. V skupino vedno zelenih rastlin sodijo drevesa in grmi, ki vse leto ohranjajo bolj ali manj enak videz. Igljice ali liste menjujejo postopoma in skoraj neopazno. Take so na primer smreka, jelka, brin, tisa, bršljan in bodika. Pri botanični rabi izraza zimzelene rastline pa gre bolj za trajnice, ki v naravi rastejo pretežno v podrasti listnatih gozdov, čez zimo ohranijo svoje liste in opravljajo fotosintezo, a v novi vegetacijski dobi zelo hitro dobijo tudi novo listno maso. Take so na primer ciklama, bergenija, teloh, zimzelen in nekatere

praproti. Zaradi poenostavitve izrazoslovja bomo v nadaljevanju za obe skupini rastlin uporabljali kar izraz zimzelene rastline.

Vloga zimzelenih rastlin je v naravi in na vrtu izjemna. Zima namreč zajema vsaj tri mesece časa, ponekod traja še precej dlje, ko se zunaj praviloma ne dogaja nič posebnega. Vrt s premišljeno urejeno strukturo iz zimzelenih

levo

Poleti nekoliko stopijo v ozadje, pozimi pa vedno zelene grmovnice delujejo kot orientacijske točke ali trdna struktura vrta.

spodaj

Z lučkami lahko preprosto okrasimo izbrane smrečice v loncih. Postavimo jih na lično klopco, okrašeno s prtom s prazničnim potiskom.

Sorodnost barv in motivov

V rastlinjaku, dnevni sobi ali na hodniku so lahko v skupino združene zimzelene rastline različnih oblik in velikosti posebej prikupne. Izbiramo sorodne, morda barvite lončke in motiv dodatno popestrimo z lučkami ali drugimi dodatki, za zunanjo rabo pa naj imajo zaradi ugodnejših rastnih razmer večji lonci in posode prednost pred manjšimi.

rastlin pa kljub vsemu ni nikoli dolgočasen, saj mu te rastline v hladnem delu leta dajejo poseben pečat živosti in lahko bi rekli tudi komunikacije med elementi v prostoru. Običajno vsaj sneg kot odeja prekrije vse, kar počiva in čaka na novo pomlad, a če snega ni od nikoder, je vredno razmisliti o popestritvah v trpežnih zelenih odtenkih.

Pazimo na ravnotežje

Pri oblikovanju prostora z rastlinami na osnovi idejnega načrta ureditve

najprej poiščemo izbrano ravnotežje med grajenimi (stene, tlaki, lonci) in živimi prvami (rastline). Kasneje v zgodbo vrta lahko vključimo še način komunikacije med zimzelenimi in drugimi rastlinami s podrobnejšim zasaditvenim načrtom. Včasih si želimo več zimzelenega rastlinja, drugič gre samo za okvir vsemu ostalemu ali jih uporabimo kot posamezne točke, ki usmerjajo naše poglede. Zimzelene rastline so na primer v majhnem vrtu sredi mesta velik in stabilen kontrast vsemu grajenemu, zato jih lahko uporabimo v kar se da velikem obsegu. Pazimo na različnost in ujemanje tekstur ter raznih odtenkov zelene, ki jih nosijo te lepote, vsekakor pa ne moremo zgrešiti z geometrijsko in ritmično razporejenimi ali striženimi možnostmi recimo treh različnih zimzelenih rastlin. Možnih kombinacij je nešteto, zato ob pomembnejših odločitvah za kak nasvet povprašajte izbranega krajinskega arhitekta.

Če imamo zares malo prostora, torej le na balkonu, terasi in podobno, poiščimo ravnotežja med grajenimi in živimi elementi tako, da s premislekom izberemo materiale za lonce in dodatke. Z izbrano družbo zimzelenih rastlin lahko tudi dopolnimo ali povsem nadomestimo tradicionalno decembrsko okrasitev v obliki božičnega drevesa.

Božično drevo

Glede na to, da se je običaj postavljanja božične smrečice po vsem svetu razširil iz Nemčije, je domnevno prvo božično drevo pri nas postavil nemški pivovar Peter Luelsdorf leta 1845 v svojem gostišču v Ljubljani. Med meščani se je začela navada hitro širiti tudi preko drugih priseljenih nemških obrtnikov, uradnikov in trgovcev, pri čemer pa naj bi med kmečkim prebivalstvom novi običaj ostal povsem neznan vse do prve svetovne vojne. Zanimivo je, da se je običaj postavljanja in krašenja božičnega drevesa verjetno razvil iz krašenja neolistanih dreves. Kelti naj bi bili namreč v zahvalo za dobro letino in svetlobo s sadeži in svečami okrasili hraste, nekaj podobnega pa so počeli tudi stari Rimljani. Običaji se z izumi in trendi radi spreminjajo, zato ne bo prav nič narobe, če letošnjo okrasitev uredite kot sestavljanke različnih zimzelenih drevesc ali kako drugače po lastni domišljiji. Morda pa lahko z lučkami preprosto okrasite le izbrano drevo ali manjši nasad kar na vrtu, na vhodu v hišo pa poskrbite le še za šop bele omele, ki menda prinaša srečo v ljubezni.

FOTO: Floradania

zgoraj

Bela omela velja za simbol miru in sprave.

levo

Na vrtu ali terasi lahko pravo zimsko poezijo ustvarimo z zimzelenimi rastlinami v loncih, ki jih premišljeno razvrstimo. Ko ne zmrzuje, jih tudi pozimi večkrat zalijemo in se tako izognemo rjavenju in odpadanju iglic.

FOTO: Pflanzentreude.de

Skrivno življenje dreves

Peter Wohlleben
180 strani, 20 x 12,5 cm,
mehka vezava
Založba Narava, 2016
19,90 evra

Znani gozdar Peter Wohlleben nam odstira presenetljiv pogled v skrito življenje dreves. V dolgoletnih izkušnjah je spoznal, da imajo drevesa spomin, si izmenjujejo sporočila, občutijo bolečino, dobijo lahko celo sončne opekline in gube. Če se znajdejo v težavah, denimo da jih napadejo škodljivci, se novica hitro razširi po celotnem drevesu in lahko začne drevo oddajati v lubju grenko čreslovino, ki pokonča škodljivce, ali pa o težavah opozori še druga drevesa, bodisi z vonjem, ki se širi po zraku, bodisi s sporočili pod zemljo, kjer korenine prek mikoriznih gliv kakor prek interneta širijo sporočila po gozdu. Avtor knjige zatrjuje, da so značaji pri drevesih sila različni, prav tako so različni učinki gozdov - tam, kjer je gozd zrasel po naravni poti, torej brez pogozdovanja, tudi ljudje poročajo o tem, da jim tam zaigra srce, medtem ko se na pogozdenih območjih poraja drugačen občutek ...

Wohlleben je študiral gozdarstvo in je bil več kot 20 let uradnik na dežel-nem gozdnem gospodarstvu. Ker je želel uresničiti svoje ekološke sanje, je dal odpoved, tako da danes vodi okolju prijazno gozdarstvo na območju gorovja Eifel. Tam si prizadeva za obnovev pragozdov.

FOTO: Andrea Brizzi/ASLA

Pri ustvarjanju okvirjev so možnosti številne. Lahko uporabimo naravne ali grajene elemente. Preprost okvir sta lahko dve debli drevesi, med katerima je postavljena skulptura. Izrezana luknja v živi meji bo uokvirila kamnito klopco, preprost obok iz drevesnih debel bo predstavljal vrata na podeželje ter uokviril in poudaril naravno kuliso za njim. Mnogi grajeni elementi poleg svoje prvotne funkcije igrajo vlogo okvirja. Premišljeno postavljena pergola od daljave poudarja pokrajino zadaj, premišljeno postavljeno okno v zidu pa nam prinese poleg svetlobe še delček atrakcije za njim.

Zapiranje okna

Pri mojem delu v Londonu ni bilo veliko možnosti izposoje pogledov na zanimivo okolico. Vrtovi mestnih hiš so vklenjeni med visoke zidove in s pogledom na neugledne zadnje zidove stavb, obenem pa so izpostavljeni še pogledom iz višjih nadstropij. Ni naključje, da se je na takšnih urbanih območjih razvil stil z močno geometrijo in načrtnim usmerjanjem pogleda. Linije so jasne, enostavne in močne ter namensko vodijo do določenega zanimivega objekta, kot so vodni motiv, velik lonec z atraktivnim drevesom ali

navsezadnje do okvirjene slike na zidu. V urbani džungli velja zakon močnejšega, kjer močna geometrija vrta premaga geometrijo neugledne okolice. Pogledov nismo odpirali, kvečjemu zapirali s pomočjo dekorativnih zidov, pergol in ograj z zelenimi in akrilnimi zasloni ter krošnjami skrbno rezanih dreves. Odpirali smo samo pogled navzgor, v nebo in neskončnost, predvsem s pomočjo odseva na vodi.

Okno se je zapiralo, vrt pa se je oblikoval predvsem po človeški podobi.

levo

Popolnoma odprt vrt proti okoliški krajini - pridobitev je večplastna, od navidezne razširitve vrta in povezave z naravo, ki je naš prvinski izvor in navdih.

zgoraj

V urbani džungli velja zakon močnejšega, kjer močna geometrija vrta premaga geometrijo okolice. Pogledi se zapirajo s pomočjo dekorativnih zidov, ograj in zaslonov.